

Investigation of Teachers Candidates' Belief Sources*

Emel Bayrak Ozmutlu

Ordu University, Faculty of Education, Ordu, Turkey

Keywords

Teacher education, teacher beliefs, belief sources, teacher education programs

Article History

Received
Dec 29, 2019
Revised
May 09, 2020
Accepted
May 19, 2020
Published
June 30, 2020

Abstract

Beliefs effect teacher candidates' pedagogical decisions and practices. Beliefs determine the way and level of teacher candidates to benefit from teacher education. However, beliefs are emotional and evaluation-based inferences, resulting in a wide range of experiences. The place of teacher education among other experiences that lead to beliefs poses an important problem. In this study, it is aimed to examine the distribution of the proportions of variables that are the source of the beliefs of teacher candidates on the basis of classes. The study was conducted with 120 teacher candidates. Teacher candidates' beliefs were determined by reflective writing, case analysis and interview method. In this process, 1,539 belief expressions of teacher candidates were reached. Then, individualized measurement tool was used to determine the source of each belief. The research showed that the variables outside of teacher education were higher in teacher candidates' beliefs than those fall within the scope of teacher education. In the study, it was seen that the variables that were the source of the highest level of beliefs of teacher candidates were respectively student years and school experience course.

Öğretmen Adaylarının Mesleki İnanç Kaynaklarının İncelenmesi*

Emel Bayrak Ozmutlu

²Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ordu, Türkiye

Anahtar Kelimeler

Öğretmen eğitimi, öğretmen inançları, inanç kaynakları, öğretmen eğitimi programları

Makale Tarihiçesi

Alındı
29 Kasım 2019
Düzeltildi
109 Mayıs 2020
Kabul Edildi
19 Mayıs 2020
Basıldı
30 Haziran 2020

Özet

Mesleki inançlar, öğretmen adaylarının pedagojik karar ve uygulamalarını etkilemektedir. Bunun yanında alanyazında çok sayıdaki araştırmada öğretmen adaylarının, öğretmen eğitiminden yararlanma biçim ve düzeyi üzerinde mesleki inançların belirleyici olduğu ifade edilmektedir. Öğretmen adaylarının istedik donanımlar kazanmalarını destekleyecek gelişimsel inançlara sahip olmalarını sağlamak, öğretmen eğitiminin amaçları arasındadır. Ancak inançların duygusal ve değerlendirmeye dayalı çıkarımlar olması, onların çok çeşitli deneyimden edinilmesinin yolunu açmaktadır. Bu noktada öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden diğer değişkenler arasında öğretmen eğitiminin yeri önemli bir problem durumunu oluşturmaktadır. Bu araştırmada, üç farklı kademe bulunan öğretmen adaylarının inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarının gösterdiği dağılımı incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki inançları görüşme tekniği, vaka analizi ve yansıtıcı düşünme formu ile toplanmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 120 öğretmen adayı, çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubundan elde edilen 1.539 inanç ifadesine kaynaklık eden değişkenler bireyselleştirilmiş ölçme aracıyla belirlenmiştir. Araştırma, öğretmenlerin mesleki inançlarına öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenlerin öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenlerden daha yüksek oranda kaynaklık ettiğini göstermektedir. Araştırmada, öğretmen adaylarının mesleki inançlarına en yüksek oranda kaynaklık eden değişkenlerin sırayla öğrencilik yılı deneyimleri ve okul deneyimi dersi olduğu görülmüştür.

Giriş

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin, meslek hayatı ve eğitimi konusundaki karar ve uygulamaları üzerinde önemli etkilere sahip olduğu ifade edilen mesleki inançlar, birey tarafından doğru olarak kabul edilen ve bireyin davranışlarına kılavuzluk eden deneyime dayalı zihinsel yapılardır (Sigel, 1985). Mesleki inançların öğretmen adaylarının sınıftaki pedagojik

İletişim Emel Bayrak ÖZMUTLU, Ordu Üniversitesi, Ordu, Türkiye, ✉Email: emelbayrakozmutlu@gmail.com

* Bu araştırma 19-22 Haziran 2019 tarihleri arasında düzenlenen 7. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuştur.

karar ve uygulamalarında etkili olduğu ifade edilmektedir (Chant, 2002; Chant, Heafner & Bennett, 2004; He, vd., 2011; Levin & He, 2008; Pham & Hamid, 2013). Mesleki inançların sahip olduğu etki sadece sınıftaki karar ve uygulamalarla sınırlı değildir. Bunun yanında mesleki inançlar, adayın öğretmen eğitimi sürecinde karşılaştığı bilgileri içselleştirme ya da reddetme sürecinde bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Kennedy'nin (1997) ifade ettiğine göre öğretmen adayları, öğretmen eğitimi sürecinde karşılaştığı ve kendi inançları ile uyumlu olan bilgilerin önem ve doğruluğunu kabul ederken inançları ile çelişen bilgileri teorik, çalışmaz ya da basit bir biçimde hatalı olarak reddedilebilmektedir. Benzer araştırmalar mesleki inançların öğretmen adaylarının yeni bilgileri yorumlama sürecinde bir filtre işlevi gösterdiğini (Levin & He, 2008; Mohamed, 2014; Richardson, 2003) belirtmektedir. Bu açıdan mesleki inançlar, adayların öğretmen eğitimi programından ne kadar bilgi elde edeceğini ve onları nasıl yorumlayacağını etkilemektedir (Kagan, 1992). Öğretmen eğitiminin amaçlarına ulaşmasında adayların sahip olduğu mesleki inançların önemli bir belirleyici olduğu görülmektedir.

Mesleki inancın bireylerin yaşam deneyimlerine dayanan çıkarımlar olması (Sigel, 1085), çok çeşitli deneyimlerin inançlara kaynaklık etmesinin yolunu açmaktadır. Bu noktada öğretmen adaylarının mesleki inançlarına hangi değişkenlerin kaynaklık ettiği kadar bu değişkenler arasında öğretmen eğitiminin yeri önemli bir problem durumu oluşturmaktadır. Çünkü öğretmen adayının kaynağı öğretmen eğitime dayanmayan ve öğretmen eğitiminin amaçları ile çelişen çok sayıda mesleki inanca sahip olması olasıdır (Bryan, 2003; Furlong & Maynard, 1995; Levin & He, 2008; Pitkäniemi, vd., 2014; Stuart & Thurlow, 2000). Bu inançlar, adayların öğretmen eğitiminden istenilen düzeyde yararlanmalarına engel olabilmektedir (Kennedy, 1997). Bu durumun oluşmasında öğretmen adaylarının küçük yaştan itibaren öğretmenlerin profesyonel çalışma alanları olan okullarda bulunuyor olmaları etkilidir.

Öğretmen adayları öğretmen eğitime bir öğrenen olarak geçirdikleri yüzlerce saatlik deneyim ile başlamaktadırlar (Wall, 2016). Adaylar küçük yaşlardan itibaren kendi öğretmenlerinin pek çok inanç, değer ve uygulamalarını içselleştirmekte ve herhangi bir formal öğretim almaksızın iyi öğretim uygulamalarına ilişkin inançlar geliştirmektedirler (Knowles & Holt-Reynolds, 1991). Bu inançlar sıklıkla idealistik (Furlong & Maynard, 1995), az gelişmiş ve bazı durumlarda verimsiz, yanıltıcı, eski veya etkisiz (Bryan, 2003; Stuart & Thurlow, 2000) olabilmektedir. Adaylar tarafından öğretmen eğitimi süresinde bu özellikteki mesleki inançların devam ettirilmesi yenilikçi ve öğrenci merkezli teorileri anlama ve uygulama konusundaki engellerden biri olarak görülmektedir (Bryan, 2003; Furlong & Maynard, 1995). Bu durum öğretmen adaylarının inançlarına ve ona kaynaklık eden değişkenlere yönelik üst düzey bir farkındalığa sahip olmanın öğretmen eğitimi için ne denli önemli bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının beraberinde getirdiği mesleki inançları, eğitim fakültesindeki bilimsel ve uygulamalı çalışmalar temelinde sorgulamaları ve dönüştürmeleri bir gerekliliktir (Bıkmaz, 2017). Nitekim öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerindeki kaynaklık etkisini artırmak, öğretmen eğitiminin amaçları arasında (Pitkäniemi, vd., 2014; Buitink, 2009) sayılmaktadır. İnançların öğretmen adaylarının mesleki karar ve uygulamaları üzerindeki etkisi dikkate alındığında, nitelikli öğretmen yetiştirmek mesleki inançlardan (Butink, 2009) ayrı olarak düşünülemez. Bu nedenle mesleki inanç kaynaklarına ilişkin araştırmalar, bu inançlar üzerinde etki yaratma konusunda öğretmen eğitiminin var olan durumunu değerlendirme ve iyileştirme konusunda etkili adımlar atılmasında rehberlik edici bilgiler sağlayabilir.

Mesleki inanç kaynaklarına ilişkin araştırmalar aynı zamanda, mesleki inancın değişim potansiyeli ve yolları konusunda yol gösterici bilgiler sunmaktadır. Öğretmen eğitimcilerin, öğretmen adaylarının mesleki inançlarını değiştirebilmek için mesleki inançlarının kaynaklarına ve bunlara etki eden faktörlere odaklanmaları gerekmektedir. Bunun yanında,

mesleki inançlara baskın bir oranda kaynaklık eden değişkenin özellikleri, bu inançlar üzerindeki etkisini artırma konusunda öğretmen eğitime rehberlik edebilir. Bu açıdan mesleki inanç kaynaklarına ilişkin araştırmaların, öğretmen eğitiminin planlanması sürecine rehberlik edici bilgiler içerdiği düşünülmektedir. Nitekim Bullough & Gitlin (1995), öğretmen adaylarının öğretim ve öğrenme konusunda anlamlı bilgi ve kavrayış yapılandırabilmelerinde etkili yollardan birinin, onların mesleki inançlarını belirlemek ve inançlarının kaynak ve doğruluğunu açıklığa kavuşturmak olduğunu ifade etmektedir. Benzer biçimde Levin ve He (2008) ve Pitkäniemi (2010) öğretmen adaylarının inançlarına nelerin kaynaklık ettiğini belirlemenin temel bir konu olduğunu ifade etmiştir.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Adayların mesleki inançları üzerinde öğretmen eğitiminin kaynaklık etkisini incelemek bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Şu ana kadar az sayıda araştırmacının öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarına odaklandığı görülmektedir (He, vd., 2011; Levin & He, 2008; Pitkäniemi, vd., 2014). İfade edilenler dikkate alındığında, araştırmanın geniş çeşitlilikte bir öğretmen adayının, inanç kaynaklarını ampirik yollarla incelemesi açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada mesleki inanç, öğretmenlerin meslek hayatını oluşturan konulara yönelik deneyimlerine dayalı çıkarımlarından oluşan, mesleki karar ve uygulamalarına kılavuzluk eden zihinsel temsiller olarak ele alınmaktadır. Bu araştırmada 120 öğretmen adayından elde edilen 1.539 inanç ifadesine kaynaklık eden değişkenlerin oranları incelenmiştir. Bu sayede öğretmen eğitiminin farklı kademelerinde, adayların inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarını karşılaştırmalı olarak incelemenin yanında öğretmen eğitiminin, adayların mesleki inançlarına hangi oranda kaynaklık ettiğini görebilmek mümkün olabilmektedir. Bu araştırmada aşağıdaki araştırma sorularının yanıtı aranmıştır:

Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynakları, öğretmen eğitimi kapsamına giren ve öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenler temelinde nasıl bir dağılım göstermektedir? Öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranları sınıf seviyelerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Mesleki İnanç Kaynakları ile İlgili Araştırmalar

Mesleki inanç kaynakları üzerine ampirik araştırmalardan birini gerçekleştiren Elbaz (1981), bu kaynakları durumsal, bireysel, sosyal, deneysel ve teorik olarak sınıflandırmıştır. Bu konuda diğer araştırmaları yürüten Levin ve He (2008) ve He, vd., (2011) mesleki inanç kaynaklarını aile, deneyim ve öğretmen eğitimi kategorileri altında incelemiştir. Pitkäniemi, vd. (2014) ise, Levin ve He'nin (2008) sınıflamasına dayalı bir uyarlama ile öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarını, bireysel öğrenme deneyimleri ve değerler, öğretmen olarak deneyimler, öğretmen eğitimi ve diğer öğrenme çevreleri olmak üzere dört kategori altında incelemiştir. İlk ABD (Levin & He, 2008) 'de diğer Finlandiya (Pitkäniemi, vd., 2010)'da yapılan araştırma bulguları öğretmen adaylarının inançlarına aile artalanı, öğrencilik yılı deneyimlerinin kaynaklık oranının %35 (Levin & He, 2008) ve %34.9 (Pitkäniemi, vd., 2014) olduğunu göstermektedir. Öğretmenlik deneyim ve gözlemleri değişkeni öğretmen adaylarının inançlarına Levin ve He (2008)'nin araştırmasında %35 oranında kaynaklık ederken, diğer araştırmada (Pitkäniemi, vd., 2014) aynı değişkenin oranı %32.4'e gerilemektedir. Levin ve He'nin (2008) araştırmasında öğretmen eğitiminin mesleki inançlara kaynaklık oranı %31 iken bu oran diğer araştırmada (Pitkäniemi, vd., 2014) %25.3'tür. Benzer bir amaçla Bayrak Ozmutlu (2018), öğretmenlerin mesleki inanç kaynaklarını öğretmenlik

deneyimleri, deneyimin yaşandığı koşullar, bireysel yaşantılar ve öğretmen eğitimi kategorilerinde incelemiştir. Araştırmada öğretmenlik deneyimlerinin %55, deneyimin yaşandığı koşulların %6.1, bireysel yaşantıların %30.4 ve hizmet öncesi öğretmen eğitiminin %8.5 olduğu ifade edilmiştir.

Mesleki inançlara kaynaklık eden değişkenler arasında en fazla dile getirilen değişken öğrencilik yılı deneyimidir. Çok sayıda araştırmacı, öğretmen adayının eğitim fakültesine başlamadan önce öğrenme ve öğretim konusunda görece yapılandırılmış inanç kümesine sahip olduğunu ifade etmektedir (Chant, vd., 2004; He, vd., 2011; Levin ve He, 2008; Leavy, McSorley ve Boté, 2007; Pitkäniemi, vd., 2014; Sexton, 2004; Wall, 2016; Zeichner & Tabachnick, 1981).

Mesleki inançlara kaynaklık eden değişkenlerden bir diğeri öğretmen adaylarının öğretmenleridir. Britzman (1991) gerçekleştirdiği durum çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmen modellerinden gelen hem olumlu hem de olumsuz öğretmen rollerine ilişkin güçlü mesleki inançlara sahip olduğu, bu mesleki inançların derin bir biçimde onların sınıf davranışlarını etkilediğini göstermektedir. Knowles (1992), aile ve öğretmenlerinin öğretmen adaylarının öğretmen rollerine ilişkin inançlarını etkilemekte olduğunu vurgulamaktadır. Crow (1987) ise benzer bir biçimde öğretmen adaylarının öğretmen rol kimliklerinin gelişimiyle ilgili olarak yürüttüğü durum çalışmasında, eski öğretmen modellerinin ve erken çocukluk aile deneyimlerinin öğretmen rol kimliğini güçlü bir şekilde etkilediğini belirlemiştir.

İnançlar üzerinde diğer bir kaynak öğretmenlik deneyimidir. Zeichner ve Tabachnick (1981), üniversitede öğrenim gördüğü sürece çağdaş yaklaşımlarla uyumlu hale gelen öğretmen adayının, gerçek öğretmenlik deneyimine başladığında geleneksel görüşlere geçtiğini ifade ederek öğretmenlik deneyiminin öğretmenlerin inançları üzerindeki olası etkilerine dikkat çekmektedir. Bayrak Özmütlu (2018) tarafından yapılan araştırma ise öğretmenlerin inançlarının yarısından fazlasına, mesleki deneyimlerin kaynaklık ettiğini göstermektedir.

Yöntem

Öğretmen adaylarının inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarının incelendiği bu araştırma, tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınan bir örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır (Karasar, 2009). Tarama araştırmalarında amaç, araştırma konusu ile ilgili var olan duruma yönelik bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, 2009). Bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 120 öğretmen adayından elde edilen 1.539 inanç ifadesine kaynaklık eden değişkenlerin oranlarına ilişkin genel bir betimleme sunmak amaçlandığından bu yöntemin kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi içinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu Türkiye’de bir devlet üniversitesinin temel eğitim bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma grubunda, sınıf öğretmenliği ve okul öncesi bölümünde öğrenim görmekte olan ve üç farklı sınıf düzeyinde öğrenim gören öğretmen adayları bulunmaktadır. Araştırmada öğretmen eğitiminin farklı kademelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının sahip olduğu görünümü incelemek amaçlandığından, üç farklı özelliğe sahip gruba eş sayıda yer verilmiştir. Araştırma amaçları doğrultusunda birinci grup, herhangi bir okul deneyimine sahip olmayan 40 öğretmen adayından; ikinci grup okul deneyimi dersini almış 40 öğretmen adayından ve

üçüncü grup ise öğretmenlik uygulaması dersini almış 40 öğretmen adayından oluşmaktadır. Yapılan incelemede öğretmen eğitimi programında 4., 6. ve 8. dönemi içinde olan öğretmen adaylarının sırayla belirlenen ölçütü karşıladığı görülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubuna temel eğitim bölümünün 4., 6. ve 8. dönemi içinde olan, 120 öğretmen adayı dahil edilmiştir. Araştırma çalışma grubundan elde edilen 1.539 inanç ifadesi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dahil olan öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü bölüm ve sınıflara göre dağılımı Tablo 1’ de görüldüğü gibidir.

Tablo 1

Araştırmaya dahil olan öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü bölüm ve sınıflara göre dağılımı

Bölüm/Sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf
Okul Öncesi Öğretmenliği	20	20	20
Sınıf Öğretmenliği	20	20	20
Toplam	40	40	40

Veri toplama aracı

Bu araştırma öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarını, onların beyanlarına dayalı olarak belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için öncelikli olarak çalışma grubuna dahil olan öğretmen adaylarının mesleki inançlarının belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarından elde edilen inançlar, bireyselleştirilmiş ölçme araçlarının oluşturulmasında kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle, öğretmen adaylarından elde edilen inanç ifadeleri öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının belirlemek amacıyla sahip olan bireyselleştirilmiş ölçme aracının maddelerini oluşturmuştur. Araştırmada öğretmen adaylarından elde edilen mesleki inançlara ilişkin veriler, bireyselleştirilmiş ölçme aracının geliştirilmesi dışında bir amaçla kullanılmamıştır. Tablo 2’de araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçlarının özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2

Araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçlarının özellikleri

Aşama	Araştırmanın 1. aşamasında kullanılan ölçme araçları	Araştırmanın 2. aşamasında kullanılan ölçme araçları
Amaç	Öğretmen adaylarının mesleki inançlarını belirleme amacıyla kullanılan ölçme araçları	Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının belirleme amacıyla kullanılan ölçme aracı
İşlev	Bireyselleştirilmiş ölçme aracıyla, kaynakları belirlenecek olan inançların elde edilmesinde kullanılmıştır. Bu araçlardan elde edilen inanç ifadeleri, bireyselleştirilmiş ölçme aracının maddelerini oluşturmuştur.	Öğretmen adaylarından elde edilen mesleki inançların kaynaklarını belirleme amacıyla sahiptir.
Araçlar	Görüşme Vaka Analiz Yansıtıcı yazı	Bireyselleştirilmiş ölçme aracı

Araştırmanın ilk aşamasında, öğretmen adaylarının mesleki inançlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu aşamada veriler, nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Nitkekim Büyüöztürk, vd. (2009), tarama yönteminde nitel veri toplama yöntemlerinin kullanılmasının daha derin sonuçlara ulaşılmasında etkili olabileceğini ifade etmektedir. Bu

süreçte elde edilen veriler, öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının belirlenmesi için geliştirilecek olan bireyselleştirilmiş ölçme aracı için kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki inançları yansıtıcı yazı, vaka analizi ve görüşme tekniği ile belirlenmiştir. Vaka analizi için öğretmen adaylarının inançlarını belirlemeyi amaçlayan altı farklı konuda vaka geliştirilmiştir. Vaka analizi için açık uçlu sorular, Daudelin (1996)'in yansıtma sürecinin dört basamağı olan problemin tanımlanması, formülasyonu, analiz edilmesi ve eylem adımlarına dayalı olarak öngördüğü sorular temelinde uyarlanmıştır. Yansıtıcı yazılar, Levin ve He'nin (2008) öğretmen adaylarının mesleki inançlarını (bireysel teorilerini) belirlemek için kullandığı yönergeler temelinde yapılandırılmıştır. Görüşme sürecinde ise, Bayrak Özmutlu (2018)'nin öğretmenlerin mesleki inançlarını belirlemek için kullandığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmada sürecinde kullanılan bireyselleştirilmiş ölçme aracı öğretmen adaylarının ifade ettiği her bir inancın kaynağını belirlemeyi amaçlayan bir araçtır. Bu aracın maddelerini öğretmen adaylarının belirttiği inanç ifadeleri oluşturmaktadır. Her bir inanç ifadesinin altına inanca kaynaklık eden olası değişkenlerin bulunduğu bir seçenek tablosu yer almaktadır. Örneğin bir öğretmen adayından elde edilen 25 inanç ifadesi, bireyselleştirilmiş ölçme aracının maddelerini oluşturmaktadır. Her bir maddenin altına öğretmen adayının seçimine sunulan, mesleki inançlara kaynaklık eden olası değişkenlerin yer aldığı tablo yerleştirilmektedir. Öğretmen adayının ifade ettiği her bir inanç ifadesinin kaynağını belirlemeyi amaçlayan bireyselleştirilmiş ölçme aracı bu yolla oluşturulmaktadır. Bireyselleştirilmiş ölçme aracının bir örneği Tablo 3' te görüldüğü gibidir.

Tablo 3

Bireyselleştirilmiş ölçek örneği

“İnanç ifadesi” İfade ettiğiniz inancınıza kaynaklık eden değişkeni işaretleyiniz.

Öğretmenlik uygulaması dersi	Yetiştirme tarzı
Okul deneyimi dersi	Öğrencilik yılı deneyimleri/öğretmenler
Öğretme ve öğrenme teorileri/Eğitim bilimleri alanındaki okumalar	Öğrenme biçimi
Eğitim F. dersler	Diğer öğrenme çevreleri (Öğretmen eğitimi dışındaki okumalar, medya ve internet)
Eğitim F. grup çalışmaları	

Bireyselleştirilmiş ölçme aracı her öğretmen adayı için özel olarak hazırlanan bir yapıdadır. Araştırmada çalışma grubuna dahil edilen her bir öğretmen adayı için ayrı bir bireyselleştirilmiş ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu araçta araştırmanın birinci aşamasında öğretmen adaylarının inançlarını belirlemek için kullanılan ölçme araçları ile elde edilen inanç ifadeleri kullanılmıştır. Adaylardan elde edilen her bir inancın kaynağı bu araç aracılığıyla belirlenmiştir.

Bireyselleştirilmiş ölçme aracını geliştirme sürecinde mesleki inanç kaynaklarının kuramsal dayanaklarını oluşturan eserler ve inanç kaynaklarını ampirik olarak inceleyen araştırmaların kullandığı ölçme araçları incelenmiştir (Bayrak Özmutlu, 2018; Elbaz, 1981; Levin & He, 2008; Pitkäniemi, vd., 2014). İncelemeler sonrasında elde edilen bilgiler sentezlenerek öğretmen adaylarının ifade ettiği mesleki inançlarının kaynaklarını 1'i açık uçlu olmak üzere 9 seçenek arasından seçmelerine izin veren bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçme aracının maddelerinin yazılmasının ardından üç uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Bu süreçten elde edilen bilgiler temelinde son şekli verilen, 2 kategori altında sınıflanan 9 seçenekten oluşan bireyselleştirilmiş ölçme aracı Tablo 4' te görüldüğü gibidir.

Tablo 4
Bireyselleştirilmiş ölçme aracının maddeleri

Öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenler	Öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenler
Öğretmenlik uygulaması dersi	Yetiştirme tarzı
Okul deneyimi dersi	Öğrencilik yılı deneyimleri/öğretmenler
Öğretme ve öğrenme teorileri/Eğitim bilimleri alanındaki okumalar	Öğrenme biçimi
Eğitim F. dersler	Diğer öğrenme çevreleri (Öğretmen eğitimi dışındaki okumalar, medya ve internet)
Eğitim F. grup çalışmaları	

Tablo 4’ te görüldüğü üzere, öğretmen adayının öğretmen eğitimi sürecinde deneyimlediği yaşantılar, öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenler adı altında incelenmiştir. Bunlar, öğretmenlik uygulaması dersi, okul deneyimi dersi, öğretme öğrenme teorileri/ eğitim bilimleri alanındaki okumalar, eğitim fakültesinde görülen dersler ve eğitim fakültesindeki grup çalışmalarıdır. Öğretmen eğitimi dışında kalan değişkenler ise öğrencinin yetiştirme tarzı, öğrencilik yılı deneyimleri, öğrenme biçimi ve diğer öğrenme çevreleri değişkenleridir.

Geçerlilik ve güvenilirlik

Öğretmen adaylarının mesleki inançları nitel veri toplama yöntemleri ile elde edilmiştir. Bu açıdan araştırma sürecinde kullanılan nitel veri toplama yöntemlerinin gerektirdiği geçerlik ve güvenilirlik gereklilikleri yerine getirilmiştir. Araştırma süresince inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik (Linkoln & Guba, 1985) koşulları sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda inandırıcılığı artırmak için uzun süreli etkileşim ve katılımcı doğrulaması stratejileri önerilmektedir (Linkoln & Guba, 1985; Merriam, 2009; Patton, 2002). Uzun süre etkileşim bağlamında, araştırmanın veri toplama süreci, 8 hafta sürmüştür. Veri toplama süreci sonrasında gerekli görüldüğü takdirde ilgililerle tekrar iletişim kurulmuştur. Katılımcı doğrulaması bağlamında öğretmen adaylarının yazılı forma dönüştürülen inançlarının tamamını incelemeleri ve kendilerini yansıtmadığını düşündüğü ifadeleri düzeltmeleri ya da çıkarmak için işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmanın inandırıcılığı ve aktarılabirliği (Merriam, 2009) için gerekli olan çeşitlilik bağlamında, veri toplama aracında çeşitlilik sağlamak için öğretmen adaylarının inançlarını belirlemek için üç farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Örneklem grubu açısından çeşitlilik sağlamak için ise çalışma grubuna iki farklı anabilim dalının, üç farklı kademesinden 120 öğretmen adayı dâhil edilerek sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın aktarılabirliği için katılımcıların sayı ve özellikleri, nasıl seçildikleri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve analiz tekniklerinin ayrıntılı biçimde açıklanması gerekmektedir (Creswell & Miller, 2000). Bunun için araştırmanın yöntem başlığı altında yukarıda ifade edilen bilgiler ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

Veri toplama süreci ve etik gereklilikler

Veri toplama sürecinin etik gereklilikleri çerçevesinde bilgilendirme, potansiyel zararların gözden geçirilmesi ve gizliliğin korunması işlemleri takip edilmiştir. Veri toplama işlemine görüşmelerle başlanmıştır. Görüşmelerin tamamı öğretmen adaylarının boş saatlerinde, fakültede sadece katılımcı ve araştırmacının bulunduğu bir sınıfta

gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin ardından öğretmen adaylarına yansıtıcı yazı ve vaka analizi veri toplama araçları dağıtılmıştır. Öğretmen adaylarına verilen bir haftalık sürenin ardından veri toplama araçları araştırmacı tarafından toplanmıştır. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmelerin tamamı onların izniyle ses kaydına alınmıştır. Veri toplama sürecinde kullanılan üç veri toplama aracından elde edilen veriler, elektronik ortamda yazılı doküman haline getirilmiştir. Ardından 120 öğretmen adayından elde edilen her veri seti mesleki inanç ifadelerine ayrıştırılmış ve her birinin altına bireyselleştirilmiş ölçme aracının maddeleri yerleştirilmiştir. Bu yolla, öğretmen adaylarının ifade ettiği her inancın kaynağı, onların beyanlarına dayalı olarak belirlenebilmiştir. Ölçme aracı bireysel olduğundan çalışma grubundaki 120 öğretmen adayına, 120 bireyselleştirilmiş ölçme aracı hazırlanmıştır. Deşifre edilen metinler ve bireyselleştirilmiş ölçme aracının hiçbir yerinde öğretmen adaylarının ismine yer verilmemiş, bunun yerine bir kodlama sistemi kullanılmıştır. Bireyselleştirilmiş ölçme araçları öğretmen adayına araştırmacı tarafından elden teslim edilmiş ve araştırmacı tarafından teslim alınmıştır. Öğretmen adaylarından bireyselleştirilmiş ölçme aracında kendini yansıtmadığını düşündüğü inanç ifadesi olursa bunu değiştirmesi ya da çıkarılmak üzere işaretlemesi istenmiştir. Görüşmeler öncesinde; araştırmanın konusu, amacı ve araştırmadan ne gibi faydalar beklendiği açıklanmıştır. Katılımcı öğretmen adaylarının kimlik bilgilerinin tümüyle gizli tutulacağı, elde edilen verilerin araştırmacının şifreli bilgisayarında muhafaza edileceği, katılımın gönüllülük esasına dayandığı ve istediği an vazgeçme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma bir takım sınırlılıklara sahiptir. İlk sınırlılığı çalışma grubuna sadece bir üniversitede öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının dâhil edilmesidir. Her ne kadar çalışma, ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 3 farklı kademe, 2 farklı anabilim dalından eş sayıda seçilen 120 öğretmen adayıyla yapılmış olsa da çalışma grubu, eğitim sistemimizdeki öğretmen adaylarının birebir gerçekliğini yansıtmıyor olabilir. Araştırmanın ikinci sınırlılığı, mesleki inanç kaynaklarının, öğretmenlere sunulan maddeler içinden seçmelerine izin veren bir araçla belirlenmesidir. Her ne kadar öğretmenlere seçenekler dışında düşüncelerini ifade edebileceği “diğer” seçeneği verilmiş olsa da, inanç kaynaklarına ilişkin keşfedici bir araştırma yapılmamış olması araştırmanın sınırlılıkları arasında gösterilebilir.

Araştırmanın son sınırlılığını öğretmen adaylarının inanç kaynaklarının cinsiyetler temelinde gösterdiği dağılım incelenmemiş olması oluşturmaktadır. Bunun nedeni çalışma grubuna dahil edilen okul öncesi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetler açısından eş bir dağılım göstermemesidir. Çalışma grubuna dahil edilen okul öncesi bölümüne ait sınıflarda öğrenim gören erkek öğrenci sayısının, sınıfların toplam mevcudunun %20'sinden az oluşu araştırmada elde edilen verilerin cinsiyetler açısından eşit bir dağılım göstermemesine neden olmuştur. Bu da incelemenin cinsiyetler temelinde gerçekleştirilmemesinin nedenini oluşturmaktadır.

Veri analizi

Araştırmada iki aşamadan oluşan bir analiz süreci takip edilmiştir. Analizin ilk aşamasında tüm veri seti satır satır okunmuştur. Bu aşamada veri seti, mesleki inanç ifadelerine ayrılmıştır. Bu sürecin sonunda, 120 öğretmen adayından elde edilen bulgulardan toplamda 1.539 mesleki inanç ifadesi elde edilmiştir. Analizin ikinci aşamasında öğretmen adaylarından elde edilen mesleki inanç ifadeleri iki sütunlu bir çizelge haline getirilmiş ve çizelgede her

inanç ifadesinin karşısındaki kutucuğa bireyselleştirilmiş ölçme aracıyla belirlenen mesleki inanç kaynağının rakam karşılığı yazılmıştır. Bu işlem 120 öğretmen adayının 1.539 inanç ifadesinin tamamı için uygulanmıştır. Her mesleki inanç ifadesinin kaynağının girilmesinin ardından, bireyselleştirilmiş ölçme aracının kategorileri temelinde kaynakların gösterdiği dağılım betimleyici istatistiklerden yararlanılarak özetlenmiştir. Tablo 5’ te öğretmen adaylarından elde edilen inançların sınıflar temelinde gösterdiği dağılım görülmektedir.

Tablo 5

Öğretmen adaylarının kaynakları incelenen mesleki inanç sayılarının sınıflar temelinde gösterdiği dağılım

Bölüm/Sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf	Toplam
Öğretmen adaylarının kaynakları incelenen mesleki inanç sayıları	578	403	558	1.539

Bulgular

1.Alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ilk alt probleminde, öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının öğretmen eğitimi kapsamına giren ve öğretmen eğitimi dışında kalan değişkenler temelinde nasıl bir dağılım gösterdiğini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular aşağıda görüldüğü gibidir.

Tablo 6

Mesleki inanç kaynaklarının öğretmen eğitimi kapsamına girme ölçütü temelinde sınıflara göre gösterdiği dağılım

Sınıflar	2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		Genel Toplam	
Değişkenler	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenler	145	9.42	251	16.31	321	20.85	717	46.58
Öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenler	433	28.14	152	9.88	237	15.4	822	53.42
Toplam	578	37.56	403	26.19	558	36.25	1.539	100

Tablo 6 öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenlerin öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık oranının %46.58, öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenlerin oranının ise %53.42 olduğunu göstermektedir. Mesleki inanç kaynaklarının dağılımında en yüksek oran 2. sınıfta öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenlere aittir. 3.sınıfta öğretmen eğitimi dışında kalan değişkenlerin oranı $\frac{1}{3}$ oranında azalmıştır. Bu değişimde, okul deneyimi dersinin etkili olduğu görülmektedir. Öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenlerin öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık oranının kademeli olarak artış gösterdiği görülmektedir. Bu durum, öğretmen eğitimi programlarının, öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerindeki kaynaklık etkisinin sınıflar temelinde artışına işaret ettiği yönünde yorumlanmaktadır.

2.Alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde, öğretmen adaylarının inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarının sınıflar temelinde nasıl bir dağılım gösterdiğini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular aşağıda görüldüğü gibidir.

Tablo 7

Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarının sınıflara göre gösterdiği dağılım

Sınıflar	2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		Genel Ort.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitim F. dersler	96	16,6	68	16,9	80	14,3	244	16
Eğitim F. grup çalışmaları	7	1,2	7	1,7	5	0,9	19	1,3
Öğretmenlik uyg d.	0	0	0	0	97	17,4	97	5,8
Okul deneyimi d.	0	0	136	33,7	89	15,9	225	16,5
Öğrenme teorileri	42	7,3	40	9,9	50	9	132	8,7
Öğrencilik yılı deneyimleri/	269	46,5	82	20,3	114	20,4	465	29,1
Öğretmenler								
Öğrenme biçimi	39	6,7	14	3,5	26	4,7	79	5
Yetişme tarzı	96	16,6	54	13,4	75	13,5	225	14,5
Diğer öğrenme çev.	29	5,1	2	0,6	22	3,9	53	3,1
Toplam	578	100	403	100	558	100	1.539	100

Tablo 7’de yer alan ortalama değerler incelendiğinde öğretmen adaylarının mesleki inançlarına en yüksek oranda kaynaklık eden değişkenin öğrencilik yılı deneyimi olduğu görülmektedir. Okul deneyimi dersi ise ikinci sırada en yüksek kaynaklık oranına sahiptir. Üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki inançlarına okul deneyimi dersinin kaynaklık oranı %33.7’dir. Okul deneyimi dersinin ağırlıklı etkisi ile 3. sınıfta, öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenlerin kaynaklık oranı %62.2’ye yükselmiştir. Okul deneyimi dersinin baskın kaynaklık etkisinin 4. sınıfta da devam ettiği görülmektedir. 4. sınıfta, öğrencilik yılı deneyimlerinden sonra ikinci sırada gelmektedir. Öğrenme teorileri değişkeni öğretmen adaylarının mesleki inançlarına %10’un altında kaynaklık etmektedir. Bu oran sınıflar temelinde bir değişim göstermemektedir. Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersi dışında kalan eğitim fakültesinde görülen derslerin, öğretmen adaylarının mesleki inançlarına ortalama %16 oranında kaynaklık ettiği görülmektedir. Bu değişkene ait oran, sınıflara dayalı bir artış ya da azalış göstermemektedir. Öğrenme biçimi değişkeninin öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık oranı en düşük değişkenlerden biri olduğu görülmektedir.

Tartışma

Araştırmada, öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenlerin, öğretmen adaylarının mesleki inançlarının yarısından fazlasına kaynaklık ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının herhangi bir okul deneyimi ya da öğretmenlik uygulaması deneyimi yaşamadığı ikinci sınıfta ise aynı değişkenler, inançların $\frac{3}{4}$ ’üne kaynaklık etmektedir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının öğretmen eğitimine öğrencilik yıllarında edindiği deneyimlere dayanan bir inanç sistemi ile başladığı savını (Wall, 2016; Zeichner & Tabachnick, 1981) doğrulamaktadır. Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarını inceleyen diğer araştırmalara bakıldığında, aynı değişkenin Levin ve He (2008)’nin araştırmasında sahip olduğu oran %35, Pitkäniemi, vd.’nin (2014) araştırmasında ise %34.9 olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularını, öğretmen

eğitimi süresince öğretmen adaylarının beraberinde getirdiği mesleki inançları dikkate almak gerektiği yönünde yorumlamak mümkündür.

Öğretmen eğitimcileri, öğretmen adaylarının beraberinde getirdiği mesleki inançlarını öğretmen eğitiminin amaçları ile uyumlu bir hale getirmelidir. Bu noktada mesleki inançların tek başına deneyimlerle şekillenmediği, öğretmen adaylarının deneyimlerinin aktif yorumlayıcıları (Sexton, 2004) olduğunu dikkate almak önemlidir. Bu temelde öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerinde eleştirel yaklaşımlar geliştirecek çalışmalar sayesinde, engelleyici inançlardan gelişimsel inançlara (Buitink, 2009) doğru bir değişim yaratmanın olası olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının sahip olduğu mesleki inançların yaridan fazlasının, öğretmen eğitimi dışında kalan değişkenlerden geldiği düşünöldüğünde; adayların bilimsel bilgilerle uyumlu ve kendi içinde tutarlı bir düşünce sistemi oluşturmalarına yardımcı olmak amacıyla onların kendi inançlarına ilişkin farkındalıklarını geliştirecek yaşıntılar sağlamanın (Bıkmaz, 2017) ne denli önemli bir gereklilik olduğu görölmektedir.

Araştırmada kültür kategorisi içinde ele alınabilecek olan yetişme tarzı değişkeninin ikinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının mesleki inançlarının %16.6' sına kaynaklık ederken bu oranın tüm sınıflar içindeki oranının %14.5 olduğu görölmektedir. Clandinin ve Connelly (1991), bu bulguyu doğrular şekilde öğretmenin yetiştirdiği kültürün, öğretmenin inançları üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Nitekim mesleki inançlar üzerine artan sayıda araştırma, öğretmen inançlarının içinde yaşadığı kültürün etkilerinden haberdar olan bir çerçeve içinde ele alınması gerektiğini ifade etmektedir (Mansour, 2009).

Araştırma, öğretmen adaylarının mesleki inançlarına en yüksek kaynaklık oranının, öğrencilik yılı deneyimlerine ait olduğunu göstermektedir. Wall (2016), öğretmenin öğrenci iken sınıfta geçirdiği yüzlerce saatin onun inançlarını biçimlendirdiğini ifade etmektedir. Nitekim benzer araştırmalar (Levin & He, 2008; Pitkäniemi, Karlsson & Stenberg, 2014) bu bulguyu destekler niteliktedir. Öğrencilik yılı deneyiminin yüksek kaynaklık oranının nedenini Rath (2001), bu deneyimin diğer deneyimlerden farklı olarak öğretme ve öğrenme sürecine yönelik doğrudan model oluşturabilecek örnekler içermesi açısından yorumlamaktadır. Öğretmen eğitiminin, mesleki inançlar üzerindeki payını artırmak için bu bulgunun işaret ettiklerini dikkate almanın önemli bir gereklilik olduğu düşünölmektedir.

Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarına ikinci en yüksek kaynaklık oranı ise okul deneyimi dersine aittir. Bulgular, okul deneyimi dersinin öğretmen adaylarının mesleki inançlarında 1/3 (%33.7) oranında bir dönüőüme neden olduğunu göstermektedir. Okul deneyimi ve gözlemleri değişkeni altında incelenen bu değişken, Pitkäniemi, vd., (2014) ve Levin ve He'nin (2008) araştırmalarında benzer oranlara sahiptir. Öğrencilik yılı deneyimleri ve okul deneyimi dersinin öğretmen adaylarının mesleki inançlarına yüksek oranda kaynaklık ediyor olmaları, öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerinde kaynaklık oranını artırmak için öğretmen eğitiminin nasıl bir yol izlemesi gerektiği konusunda önemli ipuçları vermektedir. Her iki değişken de gerçek mesleki durumlar temelinde doğrudan model oluşturabilecek örnekler içermeye sahiptir.

Eğitim teorileri ve eğitim bilimleri alanına ait okumaların mesleki inançlara kaynaklık oranı, %10'un altındadır. Bu düşük oran teorik bilgiyi öğretmen adayının düşünüş ve davranış biçiminin bir parçası haline getiremediği yönünde öğretmen eğitime getirilen eleştirileri (Eraut, 2004; Korthagen, 2010) akla getirmektedir. Öğretmen adayları sıklıkla lisans döneminde aldıkları dersler ile çalışma hayatları arasında çok az bir ilişki olduğunu düşünmektedirler (Barone, Berliner, Blanchard, Casanova & McGowan, 1996). Bu önyargılar, onları değiştirmeye yönelik geleneksel girişimlere karşı kayda değer bir direnç göstermelerine neden olmaktadır. Öğretmen adaylarının teorik bilgiye ilişkin var olan mesleki inançlarında

dönüşüm yaratma amacına sahip bir öğretmen eğitimi anlayışı, teorik bilginin adayların inançları üzerindeki etkisinin artmasında etkili olabilir.

Sonuçlar

Öğretmen adaylarının mesleki inançlarına öğretmen eğitimi dışında kalan değişkenler, öğretmen eğitimi kapsamına giren değişkenlerden daha yüksek oranda kaynaklık etmektedir. Öğretmen adayları öğretmenlik mesleği kapsamına giren konularda öğrencilik yıllarına dayanan bir inanç sistemi ile öğretmen eğitimine başlamaktadırlar. Öğretmen adaylarının sahip olduğu mesleki inançlar, onların öğretmen eğitiminden yararlanma biçim ve düzeyi üzerinde belirleyici olduğundan, öğretmen eğitimi ilk yıllardan itibaren öğretmen adaylarının mesleki inançlarına yönelik eleştirel bir tutum geliştirmelerini sağlamalıdır. Aksi halde öğretmen adaylarının araştırılmamış inançları, öğretmen eğitiminin amaçlarına ulaşmasına engel olabilir. Öğretmen adaylarının mesleki inanç kaynaklarına ikinci en yüksek oran okul deneyimi dersine aittir. Öğretmen adaylarının inançlarında yüksek kaynaklık oranına sahip olan değişkenler, öğretmen adayının gerçek mesleki bağlamlar içinde doğrudan deneyim kazanmasını sağlamanın, mesleki inançlar üzerinde kaynaklık etkisinin fazla olduğunu düşündürmektedir. Eğitim teorileri ve eğitim bilimleri alanına ait okumaların mesleki inançlara kaynaklık oranı %10'un altındadır. Bu düşük oran teorik bilgiyi öğretmen adayının düşünüş ve davranış biçiminin bir parçası haline getirme konusunda neler yapılabileceği üzerinde durulması gerektiğini düşündürmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sunduğu betimleme öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden değişkenlerin oranlarına ilişkin öngöründe bulunma olanağı sunmaktadır ancak bu mesleki inançlardan hangisinin iyi gelişmiş hangisinin tersi özellikte olduğunu öngörememektedir. Araştırmada sadece mesleki inanç kaynağının özellikleri temelinde birtakım öngörülerde bulunmaktadır. Bu açıdan öğretmen adaylarının mesleki inanç içerikleri temelinde inanç kaynaklarının nasıl bir dağılım gösterdiğinin incelenmesi önerilmektedir. Öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi sürecinde ve mesleğe başlamasıyla birlikte mesleki inanç kaynaklarında görülen değişimin incelendiği boylamsal araştırmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın farklı üniversite, bölüm ve kültürel ardalana sahip olan öğretmen adaylarıyla yapılması; bu bağlamda ne tür benzerlik ve farklılıklar olduğunun incelenmesi tavsiye edilebilir. Son olarak öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden değişkenlere yönelik keşfedici araştırmaların yapılması önemli bir eksikliği dolduracaktır.

Araştırma, öğretmen eğitiminin dışında kalan değişkenlerin öğretmen adaylarının mesleki inançlarının yarısından fazlasına kaynaklık ettiğini göstermektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının mesleki inançları üzerinde öğretmen eğitiminin kaynaklık oranını artırıcı önlemler alınmalıdır. Mesleki inançların aynı zamanda öğretmen adayının, öğretmen eğitiminden yararlanma biçim ve düzeyi üzerinde etkili olduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan mesleki inançlar öğretmen eğitiminin amaçlarına ulaşması için kritik bir öneme sahiptir. Öğretmen eğitimcileri öğretmen adaylarının bilimsel birikimle uyumlu ve kendi içinde tutarlı bir düşünce sistemi oluşturmalarına yardımcı olmak amacıyla onların kendi inançlarına ilişkin farkındalıklarını geliştirecek yaşantılar sağlamalıdır (Bıkmaz, 2017). Bu yaşantıların oluşturulmasında, öğretmen adaylarının mesleki inançlarına yüksek oranda kaynaklık eden değişkenlerin sahip olduğu özellikler, öğretmen eğitimcileri tarafından dikkate alınmalıdır.

Araştırma, öğretmen adaylarının mesleki inançlarına kaynaklık eden en yüksek ikinci değişkeninin okul deneyimi dersi olduğunu göstermektedir. Ancak güncel öğretmen eğitimi programlarından okul deneyimi dersi çıkartılmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki inançlarında yüksek bir kaynaklık oranına sahip olduğu görülen bu dersin öğretmen eğitimi programlarına yeniden eklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Barone, T., Berliner, D., Blanchard, J., Casanova, U., & McGowan, T. (1996). A future for teacher education. In J. Siluka (Ed.), *Handbook of research on teacher education* (pp. 1108–1149). New York, NY: Macmillan.
- Bayrak Özmutlu, E. (2018). *Öğretmenlerin mesleki inançları, mesleki inançlarının kaynakları ve mesleki inançlar temelinde öğretmen tiplerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye).
- Bıkmaz, F. (2017). Öğretmen adaylarının öğretme-öğrenme anlayışları ve bilimsel epistemolojik inançlarının araştırılması: Boylamsal bir çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 183-196.
- Brousseau, B., Book, C., & Byers, J. (1988). Teachers beliefs and the cultures of teaching. *Journal of Teacher Education*, 39(6), 33–39.
- Bryan, L. A. (2003). Nestedness of beliefs: examining a prospective elementary teacher's belief system about science teaching and learning. *Journal of Research in Science Teaching* 40(9), 835–868.
- Buitink, J. (2009). What and how do student teachers learn during school-based teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 25(1), 118–127.
- Bullough, R. V., & Gitlin, A. (1995). *Becoming a student of teaching: Methodologies for exploring self and school context*. New York: Garland.
- Bullough JR, R. V., & Knowles, J. G. (1991). Teaching and nurturing: Changing conceptions of self as teacher in a case study of becoming a teacher. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 4(2), 121-140.
- Büyüköztürk, Ş.; Çakmak, K. E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş.; Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Dördüncü Basım*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Britzman, D. (1991). *Student makes student: A critical study of learning to teach*. New York: SUNY Press.
- Chant, R. H. (2002). The impact of personal theorizing on beginning teaching: Experiences of three social studies teachers. *Theory & Research in Social Education*, 30(4), 516-540.
- Chant, R. H., Heafner, T. L., & Bennett, K. R. (2004). Connecting personal theorizing and action research to preserves teacher development. *Teacher Education Quarterly*, 31(3), 25-42.
- Clandinin, D. J., ve Connelly, F. M. (1991). Narrative story in practice and research. In D. A. Schon (Ed.), *The reflective turn: Case studies in and on educational practice*. (pp.258–281). New York: Teachers College Press.
- Clandinin, D. J. (1986). *Classroom practice: Teacher images in action*. London: Falmer Press.
- Cornett, J. W. (1990). Utilizing action research in graduate curriculum courses. *Theory into Practice*, 29(3), 185-195.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130.

- Crow, N. (1987). *Socialization within a teacher education program*. (Unpublished doctoral dissertation.). Utah: University of Utah.
- Daudelin, M. W. (1996). Learning from experience through reflection. *Organizational Dynamics*, 24(3), 36-48.
- Elbaz, F. (1981). The teacher's "practical knowledge": Report of a case study. *Curriculum Inquiry*, 11(1), 43-71.
- Eraut, M. (2004). Transfer of knowledge between education and workplace settings. In H. Rainbird, A. Fuller, & A. Munro (Eds.), *Workplace learning in context* (pp. 201–221). London: Routledge.
- Ezer, H., Gilat, I., & Sagee, R. (2010). Perception of teacher education and professional identity among novice teachers. *European Journal of Teacher Education*, 33(4), 391- 404.
- Farrell, T. S., & Ives, J. (2015). Exploring teacher beliefs and classroom practices through reflective practice: A case study. *Language Teaching Research*, 19(5), 594-610.
- Fox, D. (1983). Personal theories of teaching. *Studies in Higher Education*, 8(2), 151-163.
- Furlong, J., and T. Maynard. 1995. *Mentoring Student Teachers: The Growth of Professional Knowledge*. London: Routledge.
- He, Y., Levin, B. B., & Li, Y. (2011). Comparing the content and sources of the pedagogical beliefs of Chinese and American pre-service teachers. *Journal of Education for Teaching*, 37(2), 155-171.
- Kagan, D. M. (1992). Professional growth among preservice and beginning teachers. *Review of Educational Research*, 62(2), 129–169.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri. Yirminci Basım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kennedy, M. M. (1997). *Defining an ideal teacher education program*. Washington, DC: National Council for the Accreditation of Teacher Education
- Knowles, J. G. (1992). Models for understanding pre-service and beginning teachers' biographies: Illustration from case studies. In I. F. Goodson (Ed.), *Studying teachers' lives* (pp. 99-152). London: Routledge.
- Knowles, G., & D. Holt-Reynolds. 1991. Shaping Pedagogies through Personal Histories in Preservice Teacher Education. *Teachers College Record*, 93(1), 87–113
- Korthagen, F. A., & Kessels, J. P. (1999). Linking theory and practice: Changing the pedagogy of teacher education. *Educational Researcher*, 28(4), 4-17.
- Korthagen, F. A. (2010). Situated learning theory and the pedagogy of teacher education: Towards an integrative view of teacher behavior and teacher learning. *Teaching and Teacher Education*, 26(1), 98-106.
- Kreber, C. (2010). Academics' teacher identities, authenticity and pedagogy. *Studies in Higher Education*, 35(2), 171-194.
- Leavy, A. M., F. A. McSorley, & L. A. Boté. 2007. An examination of what metaphor construction reveals about the evolution of preservice teachers' beliefs about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education* 23(7), 1217–1233.
- Levin, B., & He, Y. (2008). Investigating the content and sources of teacher candidates' personal practical theories (PPTs). *Journal of Teacher Education*, 59(1), 55–68.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publications, Inc.
- Lotter, C., Harwood, W. S., & Bonner, J. J. (2007). The influence of core teaching conceptions on teachers' use of inquiry teaching practices. *Journal of Research in Science Teaching*, 44(9), 1318-1347.

- Luft, J. A. ve Roehrig, G. H. (2007). Capturing science teachers' epistemological beliefs: The development of the teacher beliefs interview. *Electronic Journal of Science Education, 11*(2), 38- 63.
- Mansour, N. (2009). Science teachers' beliefs and practices: Issues, implications and research agenda. *International Journal of Environmental and Science Education, 4*(1), 25-48.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons, Inc.
- Mohamed, M. T. (2014). Socio-cultural factors of teachers' conceptions of knowledge: Epistemic beliefs of Arab teachers. *Teacher Development 18*(1), 46–64.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research, 62*(3), 307-332.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Pham, L. N. K., & M. O. Hamid. (2013). Beginning EFL teachers' beliefs about quality questions and their questioning practices. *Teacher Development, 17*(2), 246–264
- Pitkäniemi, H. (2010). How the teacher's practical theory moves to teaching practice: A literature review and conclusions. *Education Inquiry, 1*(3), 157–175.
- Pitkäniemi, H., Karlsson, L., & Stenberg, K. (2014). The relationship between Finnish student teachers' practical theories, sources, and teacher education. *International Journal of Higher Education, 3*(4), 129- 141.
- Powell, R., & Birrell, J. (1992). *The influence of prior experiences on pedagogical constructs of traditional and nontraditional preservice teachers*. Annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco
- Pratt, D. D. (1992). Conceptions of teaching. *Adult Education Quarterly, 42*(4), 203-220.
- Raths, J. (2001). Teachers' beliefs and teaching beliefs. *Early Childhood Research and Practice, 3*(1), 1-11.
- Richardson, V. (2003). Preservice teachers' beliefs. In J. Raths, & A. C. McAninch (Eds.), *Teacher beliefs and classroom performance: The impact of teacher education* (pp. 1-22). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Samuelowicz, K., & Bain, J. D. (2001). Revisiting academics' beliefs about teaching and learning. *Higher Education, 41*(3), 299-325.
- Sexton, S. S. (2004). Prior teacher experiences informing how post-graduate teacher candidates see teaching and themselves in the role as the teacher. *International Education Journal, 5*(2), 205–214.
- Sigel, I. E. (1985). A conceptual analysis of beliefs. In Sigel, I. E. (Ed.). *Parental beliefsystem: The psychological consequences for children*. (pp. 345-371). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Stuart, C., & D. Thurlow. 2000. Making It Their Own: Preservice Teachers' Experiences, Beliefs, and Classroom Practices. *Journal of Teacher Education, 51*(2), 113–121
- Tavakoli, M., & Baniasad-Azad, S. (2017). Teachers' conceptions of effective teaching and their teaching practices: a mixed-method approach. *Teachers and Teaching, 23*(6), 674-688.
- Tsai, C. (2002). Nested epistemologies: science teachers' beliefs of teaching, learning and science. *International Journal of Science Education, 24*(8), 771-783.
- Wall, C. R. G. (2016). From student to teacher: Changes in preservice teacher educational beliefs throughout the learning-to-teach journey. *Teacher Development, 20*(3), 364-379.
- Zeichner, K. M., & Tabachnick, B. R. (1981). Are the effects of university teacher education 'washed out' by school experience? *Journal of Teacher Education, 32*(3), 7-11.